

G4 Thuiszittersaanpak

Een gezamenlijke aanpak van de G4-samenwerkingsverbanden PO en VO en G4-gemeenten om thuiszitten te voorkomen en te bestrijden

2 februari 2017

Voorwoord

Elk kind heeft recht op onderwijs. Kinderen hebben niet alleen een leerplicht maar bovenal een leerrecht. Recht op een passende plek in het onderwijs naar gelang de specifieke onderwijsbehoefte. Met dit uitgangspunt gingen de gemeenten en samenwerkingsverbanden van de G4 met elkaar aan de slag. Voor u op tafel ligt nu de 'thuiszittersaanpak G4', de vertaalslag van het landelijke thuiszitterspact naar een pact op het niveau van de grootste vier steden van Nederland. Een uniek akkoord, een kantelpunt en prachtig resultaat na maanden van intensieve samenwerking van vele betrokkenen.

Als aanjager van het thuiszitterspact juich ik regionale samenwerking en het formuleren van gezamenlijke ambities als vanzelfsprekend toe. Ik ben zodoende verheugd met dit akkoord vol concrete afspraken en ambities, en hoop dat het akkoord inspirerend zal werken voor de G32 en de andere regio's in het land. In een aantal regio's zijn inmiddels ook al goede pacts gesloten. Ik hoop dat dit akkoord deze ontwikkeling verder zal aanwakkeren.

De G4 hebben afgesproken gezamenlijk vorm te geven aan een aanpak op het terrein van voorkomen en terugdringen van thuiszitten. Hoewel sprake is van een gezamenlijke ambitie, wordt de aanpak per stad afgestemd op de lokale situatie.

Met deze afspraken gaan we aan de slag. Alle vier de steden zullen de gemaakte afspraken naar hun eigen situatie vertalen. Maar het doel is gelijkgesteld, en het uitgangspunt is om van elkaar te blijven leren. Het is mijn stellige overtuiging dat de G4 op deze manier, eensgezind, het aantal onnodig thuiszittende kinderen weet terug te dringen. Laat de tweede thuiszitterstop van 6 februari hiervoor het startschot zijn.

Marc Dullaert

Aanjager landelijk thuiszitterspact

Inhoud

Managementsamenvatting	3
Een gezamenlijke aanpak van de G4-samenwerkingsverbanden PO en VO en G4-gemeenten om thuiszitten te voorkomen en te bestrijden	6
1. Inleiding	6
1.1 Visie en uitgangspunten	6
1.2 Kennisdeling	7
1.3 Leeswijzer	7
2. Gemeenschappelijke definities en gewenste resultaten	8
2.1 Definities.....	8
2.2 Gewenste resultaten	9
3. Preventieve maatregelen om thuiszitten te voorkomen	10
3.1 Intensivering aansluiting jeugdhulp op school.....	10
3.2 Afstemming procedures	10
3.3 Scholen faciliteren bij verzuimaanpak en aanpak ziekteverzuim	10
3.4 Vrijstellingen art. 5 sub a.....	11
3.5 Afstemming bij inkoop jeugdhulp	11
3.6 Versterking samenwerking met de justitiële keten	11
4. Aansluiting op zwaardere en langduriger jeugdhulp	13
4.1 Inzet specialistische hulp.....	13
4.2 Overleg complexe casussen	13
5. Eenduidige registratie	14
5.1 Randvoorwaarden	14
5.2 Activiteiten	14
DUO/OCW:	14
School:	15
Leerplicht:.....	15
Gemeente:.....	15
Samenwerkingsverband:	15
6. Randvoorwaarde: borging privacy	16
6.1 Activiteiten	16
7. Wat de G4 vragen van het Rijk.....	17
Bijlage 1 – Resultaatschema	18
Bijlage 2 – Routekaart	20

Managementsamenvatting

De G4 -gemeenten en samenwerkingsverbanden PO en VO (hierna: de G4) gaan het aantal thuiszitters terugdringen, door nauw samen te werken. 'We omarmen het landelijke thuiszitterspact en verbinden concrete afspraken, inspanningen en resultaten aan de landelijke ambitie.'

De G4 hanteren de volgende **uitgangspunten**:

- De G4 hebben gezamenlijke doelstellingen en werken onderling nauw samen. Met inzet op kennisdeling denken de G4 van elkaar te kunnen leren. Uitvoering van de aanpak gebeurt op het niveau van de eigen stad, afgestemd op de lokale situatie.
- Preventie en verbinding staat aan de basis van de aanpak van de samenwerkende G4.
- Het belang van het kind staat te allen tijde centraal. De G4 beschouwen het missen van onderwijs als een bedreiging van de ontwikkeling van een kind of jongere.
- De G4 hebben oog voor ouders en investeren voortdurend in de relatie kind/jongere-ouders en school.
- De G4 gaan werken met eenduidige registratie en gemeenschappelijke definities. Zo brengen we ieder individueel kind in beeld. Hierbij worden ook risico's als langdurig ziekteverzuim en schorsingen gevolgd.

De G4 hebben de volgende **doelstellingen** vastgelegd:

- In 2020 mag geen enkel kind of jongere langer dan drie maanden thuiszitten zonder een aanbod van passend onderwijs en/of zorg. Hierbij wordt geteld vanaf het moment dat de leerling feitelijk afwezig is, en niet vanaf de melding bij leerplicht. Hiermee gaan de G4 nog een stap verder dan het Thuiszitterspact dat de ministeries van OCW, VWS, V&J samen met de onderwijsraden en de VNG sloten afgelopen juni.
- We verminderen het aantal leerlingen dat absoluut verzuimt met 75% in vier jaar.
- We verminderen het aantal leerlingen dat relatief verzuimt met 25% per jaar tot nul, gerekend met de stand per stad van het aantal relatief verzuimers in 2016.
- Vrijstellingen art 5 sub a: De G4 nemen een reductie van minimaal 10%, fasegewijs tot 2020, als doelstelling (uitgaande van peildatum 1 oktober 2016). De mogelijkheden om een deel van de kinderen met een ernstige beperking toch (deels) onderwijs te bieden nemen mogelijk toe. Dat geldt met name voor de groep met een vrijstelling van één jaar.
- Elke stad beoordeelt per categorie of een afgesproken reductie betekenisvol is. Waar nodig wordt het subdoel aangepast zodat er een zinvolle en ambitieuze doelstelling is per jaar. Als er bijvoorbeeld sprake is van tien thuiszitters in het PO dan is een reductie met een kwart wellicht geen ambitieus resultaat.

Preventie

Voorkomen is beter dan genezen. Met deze gedachte zet de G4 in op het voorkomen van uitval uit het onderwijs:

1. Intensivering aansluiting jeugdhulp op school. We zorgen voor nauwe samenwerking tussen school-leerplicht-jeugdhulp-jeugdgezondheidszorg en samenwerkingsverband.

2. Betere afstemming over procedures. Procedures mogen nooit de oorzaak zijn van thuiszitten. Dit geldt ook voor de toekenning van leerlingvervoer.
3. Ondersteunen van scholen bij de aanpak (ziekte)verzuim, met de nadruk op vroegtijdige signalering.
4. Bij het afgeven van een vrijstelling 5 onder a wordt het advies van het betreffende samenwerkingsverband gevraagd. De onderwijswensen van het kind en de ouders staan centraal.
5. Gemeenten stemmen de behoefte aan inkoop van jeugdhulp af met de samenwerkingsverbanden. Zo zorgen beide partijen dat er zowel voldoende onderwijsondersteuning als jeugdhulp beschikbaar is.
6. Versterken van de samenwerking met de justitiële keten, met als doel de doorlooptijden te verkorten en de aansluiting tussen leerplicht en het OM en Raad van de Kinderbescherming te verbeteren. De justitiële keten vormt zo niet alleen een sluitstuk, maar kan indien goed benut preventief werken.

Aansluiting op zware of langdurige jeugdhulp

Naast preventie wil de G4 een grotere inzet op een toegankelijke, laagdrempelige integrale aanpak van onderwijszorgarrangementen. De G4 hebben de ambitie dat voor alle thuiszitters die deze zorg nodig hebben voldoende zorg tijdig beschikbaar is. Waar dit nog niet gerealiseerd is, zorgt elke G4 gemeente in overleg met de samenwerkingsverbanden voor een passende oplossing die thuiszitters nodig hebben.

Nauwe samenwerking van onderwijs en jeugdhulp is hierbij essentieel. De bestaande specifieke overlegvormen voor complexe casussen worden versterkt.

Eenduidige registratie

De G4 haakt aan op het al bestaande verzuimloket van DUO. Door samenwerkingsverbanden deels toegang te geven tot het verzuimloket, komen thuiszitters eenduidig in beeld bij zowel gemeente als samenwerkingsverband. De gemeenten ondersteunen scholen bij het juist invullen van de verzuimgegevens. Verder wil de G4 duidelijke ijkmomenten en borgt het te allen tijde de privacy.

Privacy

Het moet helder zijn wat wel en niet mogelijk is binnen de wet wat betreft het delen van persoonsgebonden informatie. Uitgangspunt is het zoeken naar een passend aanbod van onderwijs en/of zorg, samen met ouders en het kind of jongere. Het belang van het kind staat voorop bij het delen van informatie: wat is er nodig? De G4 spreekt af mogelijk knelpunten onderling te delen, te analyseren en te zoeken naar oplossingen.

Vragen aan het Rijk

1. Het organiseren van zoveel mogelijk gecombineerde zittingen (bij voorkeur binnen zes weken) wanneer een casus in zowel strafrechtelijke als civielrechtelijke keten speelt.
2. Een integraal toezicht van de inspectie. Ook op rijksniveau meer verbondenheid tussen jeugdhulp en onderwijs.
3. Doorgaan met faciliteren van gemeenten en samenwerkingsverbanden. De G4 vraagt van het rijk om waar dat voor kinderen met grote zorgbehoefte mogelijk is, een vorm van onderwijs in de zorgsetting toe te voegen.

4. Het onderzoeken van een mogelijke (gedeeltelijke) toegang van samenwerkingsverbanden tot het verzuimloket van DUO.
5. De G4 vraagt om een pilot, waarbij OCW/DUO onderzoekt in hoeverre schorsingen, verwijderingen en geoorloofd langdurig ziekteverzuim kunnen worden geregistreerd bij het verzuimloket, zonder grote administratieve last voor scholen.

Kortom, met deze gezamenlijk ontwikkelde aanpak hoopt de G4 niet alleen het aantal thuiszittende kinderen fors terug te brengen, maar ook kinderen met een vrijstelling 5a mogelijkwijs een tweede kans te geven. De G4 zien daarbij een toekomst waarin thuiszitten wordt voorkomen. Elk kind heeft immers recht op een plek in het onderwijs.

Een gezamenlijke aanpak van de G4-samenwerkingsverbanden PO en VO en G4-gemeenten om thuiszitten te voorkomen en te bestrijden

1. Inleiding

In oktober 2016 hebben de G4-steden en -samenwerkingsverbanden PO en VO (hierna genoemd: 'de G4') afgesproken samen vorm te geven aan een G4 thuiszittersaanpak voor leerplichtige leerlingen tot 18 jaar. De vier grote steden en de samenwerkingsverbanden PO en VO (die in een aantal gevallen een grotere regio van samenwerkende schoolbesturen omvatten) hebben massa en ervaring met complexe multiproblematiek. Zij werken voortdurend samen en organiseren kennisdeling. Marc Dullaert, de aanjager van het landelijk thuiszitterspact, ondersteunt hen hierbij. Zij omarmen de ambitie uit het thuiszitterspact dat er in 2020 geen enkel kind of jongere langer dan drie maanden thuiszit zonder een aanbod voor passend onderwijs en/of zorg. De G4 verbinden concrete resultaten, afspraken en inspanningen aan deze ambitie. In deze notitie geven zij aan hoe zij dat willen doen. Omwille van de leesbaarheid is ervoor gekozen om in deze notitie steeds de term 'de G4' te gebruiken waar bedoeld wordt: de gemeenten en samenwerkingsverbanden van de G4 gezamenlijk.

1.1 Visie en uitgangspunten

De G4 denken dat het aantal thuiszitters verder teruggedrongen kan worden, als zij nauw samenwerken. Door elkaars bevoegdheden, mogelijkheden en middelen goed op elkaar af te stemmen en steeds vanuit de vraag van kind en gezin uit te gaan, kunnen zij effectiever zijn in het voorkomen en bestrijden van thuiszitten dan tot nu toe. Het gegeven dat de gemeenten nu ook verantwoordelijk zijn voor de inzet van jeugdhulp versterkt dit. De afspraken die de G4 maken zijn daarop gericht.

Dat betreft niet alleen de "thuiszitters" (langdurig relatief verzuim en absoluut verzuim), maar ook de kinderen en jongeren met een vrijstelling op grond van Leerplichtwet artikel 5 sub a. Door nieuwe (onderwijs)ontwikkelingen en inzet van jeugdhulp is wellicht ook voor een deel van deze groep toch een vorm van onderwijs of gedeeltelijke onderwijsdeelname mogelijk.

Preventie staat aan de basis. Daarom zetten de G4 ook in op een krachtig beleid om verzuim in het algemeen te voorkomen, geven zij daarbij aandacht aan ziekteverzuim en zetten zij in op versterking van de samenwerking tussen jeugdhulp, jeugdgezondheidszorg Leerplicht en scholen. De samenwerkingsverbanden realiseren een dekkend netwerk van onderwijs en ondersteuning.

De G4 hanteren de volgende uitgangspunten bij hun aanpak:

- De G4 geven gezamenlijk vorm aan een voortrekkersrol op het terrein van voorkomen en terugdringen van thuiszitten. Zij verbinden onderwijs, jeugdhulp, jeugdgezondheidszorg en Leerplicht om kinderen en jongeren te ondersteunen bij belemmeringen in het onderwijs, hun ontwikkeling of in de thuissituatie. De geboden jeugdhulp is passend bij het onderwijs van het kind/de jongere. De G4 willen daarbij snel en effectief handelen. De partijen wachten niet op elkaar, maar werken met en aanvullend op elkaar.
- De aanpak betreft relatief langdurig verzuimers, absoluut verzuimers (AV-ers), langdurig zieke leerlingen (langer dan vier weken) en kinderen met een vrijstelling (art. 5 sub a).

- De G4 hebben gezamenlijke ambities en werken zoveel mogelijk met eenzelfde aanpak. Dit vanuit het gezichtspunt dat dit de effectiviteit en de mogelijkheden om van elkaar te leren vergroot. De aanpak wordt afgestemd op de lokale situatie.
- De G4 stellen het belang van het kind of de jongere voorop en beschouwen het missen van onderwijs als een bedreiging voor de ontwikkeling van een kind of jongere. Ook tijdens een zorgtraject moet de optimale combinatie van onderwijs en/of zorgaanbod gerealiseerd worden.
- De G4 houden ieder kind en iedere jongere in beeld: er is oog voor talent en maatwerk, de ondersteuningsbehoeften en alle vormen van verzuim zijn in beeld en vastgelegd (ook geoorloofd verzuim kan zorgwekkend zijn!). De G4 investeren voortdurend in de relatie kind/jongeren-ouders-school.
- De G4 hebben oog en oor voor ouders. Ouders nemen een centrale plek in bij het vinden van een passende onderwijsplek voor de leerling. Soms duurt thuiszitten lang doordat zij zich niet kunnen vinden in oplossingen. Het is belangrijk dat met name in die gevallen ouders goed worden gehoord, begeleid en gesteund en dat er alternatief aanbod is gedurende de zoektocht naar de best passende plek.
- De G4 leggen de nadruk op preventie. Dat betekent dat er een stevige en effectieve ondersteuningsstructuur op iedere school is en dat op iedere school onderwijs, Leerplicht, jeugdhulp en jeugdgezondheidszorg nauw samenwerken.
- De G4 voldoen aan de wettelijke plichten en termijnen. Zij zullen zoveel mogelijk versnellen en alternatieven bieden in die situaties waarin nog niet duidelijk is wat de best passende plek is: elke dag zonder onderwijs en/of zorg is er één te veel.

1.2 Kennisdeling

De G4 zullen zorgen voor regelmatig en gerichte kennisdeling en uitwisseling van goede praktijken tussen de steden en tussen scholen en hun besturen.

1.3 Leeswijzer

In deze notitie beschrijven de G4 hun aanpak als volgt:

- Paragraaf 2 bevat de definities die zij hanteren en de beoogde resultaten voor de periode tot 2020.
- In paragraaf 3 geven zij aan welke maatregelen in de preventiesfeer zij zullen nemen.
- Paragraaf 4 gaat in op de aansluiting tussen onderwijs en met name de zwaardere, specialistische zorg.
- Paragraaf 5 behandelt de wijze waarop de G4 vormgeven aan eenduidige registratie.
- Paragraaf 6, tenslotte, gaat in op de borging van privacy, als voorwaarde voor nauwe en zorgvuldige samenwerking tussen alle partijen.

2. Gemeenschappelijke definities en gewenste resultaten

De G4 scharen zich achter de hoofddoelstelling van het landelijk thuiszitterspact: in 2020 geen enkel kind of jongere langer dan drie maanden thuis zonder passend aanbod van onderwijs en/of zorg. Zij preciseren dit als volgt:

Binnen drie maanden (en zoveel eerder als mogelijk) is er in ieder geval een passend aanbod van zorg en/of onderwijs én is er daadwerkelijk een plaats beschikbaar.

Er wordt geteld vanaf het moment dat de leerling feitelijk afwezig is en niet vanaf het moment dat gemeld wordt bij Leerplicht. Het uitgangspunt is dat een aanbod in overleg met ouders en kind tot stand komt. In situaties waarin het aanbod nog niet passend genoeg is, wordt vervolgens gezamenlijk gezocht naar een alternatief. Uiteraard stopt in die tijd het geboden onderwijs en/of de zorg niet.

2.1 Definities

Om de gewenste resultaten goed te kunnen bepalen is het nodig duidelijk te omschrijven op welke groepen de aanpak zich richt. De G4 spreken af de volgende definities te gebruiken:¹

- A. **Langdurig relatief verzuim** (oude benaming: “thuiszitters”): leerlingen die ingeschreven staan op een school, maar vier weken of langer aaneengesloten verzuimen. Dit is conform de definitie van het ministerie van OCW.
- B. **Absoluut verzuim**: DUO hanteert een strikte, administratieve definitie: één dag of meer niet ingeschreven op een school. Dat is consequent, maar leidt in zoverre tot een vertekend beeld, dat hier administratieve fouten en uitzonderingen in meegenomen worden. Om de echte doelgroep in beeld te hebben zullen de G4 het absoluut verzuimcijfer gebruiken waarin onderstaande groepen niet worden meegenomen:
 - a. Art. 5 sub c (betreft verblijf in buitenland: dat wil zeggen leerlingen waarvoor een aanvraag sub c is ingediend, maar waarvan nog niet vaststaat of ze daadwerkelijk naar school gaan in het buitenland);
 - b. Adres in onderzoek bij burgerzaken;
 - c. Leerlingen die korter dan vier weken verzuimen (analoog aan langdurig relatief verzuim).

Deze drie subgroepen worden wel degelijk geregistreerd en waar nodig benaderd, maar niet meegeteld als absoluut verzuimers. Ook als leerlingen korter dan vier weken thuiszitten wordt uiteraard gehandeld, om langere absentie te voorkomen.

De groep leerlingen die wacht op het inschrijfmoment in het mbo dat in februari valt, telt wel mee als absoluut verzuimer en wordt apart benoemd.

Dit onderscheid en deze registratie moeten het mogelijk maken tijdig maatwerk te bieden per subgroep.

¹ Waar sprake is van lokale verschillen is dat “backoffice-werk” voor de betreffende partij, bijvoorbeeld afhankelijk van het systeem waarmee men werkt. Om het succes van deze aanpak te meten maakt ieder gebruik van de hier beschreven definities.

- C. Leerlingen met een **vrijstelling art. 5 sub a**. De G4 hanteren de definitie van de Leerplichtwet en maken bij de presentatie van cijfers onderscheid tussen tijdelijke en permanente vrijstellingen.

2.2 Gewenste resultaten

De gezamenlijke ambitie dat in 2020 geen kind thuiszit zonder passend aanbod werken alle partijen uit per stad, op basis van de volgende systematiek:

- Algemeen: de G4 streven naar een reductie van het aantal niet-schoolgaande leerplichtige leerlingen (langdurig relatief verzuim) naar nul leerlingen die langer dan drie maanden thuiszitten en minimaal drie kwart minder leerlingen die absoluut verzuimen in 2020 ten opzichte van de stand per stad (samenwerkingsverband en gemeente) op 1 oktober 2016.
- De G4 specificeren hierbij naar categorie door een onderscheid te maken tussen primair onderwijs (PO) en voortgezet onderwijs (VO). Speciaal onderwijs (SO) voor kinderen van vier tot twaalf jaar is onderdeel van de cijfers PO. Voortgezet speciaal onderwijs (VSO) voor jongeren ouder dan twaalf jaar is onderdeel van de cijfers VO. Praktijkonderwijs (Pro) is onderdeel van de cijfers VO.
- Elke stad (samenwerkingsverbanden en gemeente) beoordeelt per categorie of een jaarlijkse reductie met een kwart ten opzichte van 2016 betekenisvol is. Waar nodig wordt het subdoel aangepast zodat er een reële en ambitieuze doelstelling is per jaar. Als er bijvoorbeeld sprake is van tien thuiszitters in het PO dan is een reductie met een kwart wellicht geen ambitieus resultaat. Gemeente en samenwerkingsverband zorgen dan in overleg voor een specifieke doelstelling. Reeds gemaakte afspraken over specifieke doelstellingen die vaak ambitieuzer zijn, blijven van kracht. Hierbij houden zij rekening met een mogelijk registratie-effect.
- Resultaatbepaling vrijstellingen art. 5 sub a: het aantal leerlingen met ernstige beperkingen zal naar verwachting in de periode tot en met 2020 niet afnemen. De mogelijkheden om een deel van deze kinderen toch (deels) onderwijs te bieden nemen mogelijk wel toe. Daarbij wordt rekening gehouden met de wens van ouders voor flexibele combinaties van onderwijs en zorg, de mogelijkheid om onderwijs in een zorgsetting te bieden en de inzet van (extra) middelen op onderwijs en/of zorg. De G4 nemen een reductie van minimaal 10% (uitgaande van peildatum 1 oktober 2016) fasegewijs tot 2020, als richtpunt.

Bijlage 1 bevat het resultaatschema dat per stad wordt ingevuld.

3. Preventieve maatregelen om thuiszitten te voorkomen

Om de ambities en resultaten te realiseren zetten de G4 niet alleen in op het creëren van een aanbod voor kinderen die al thuiszitten, maar vooral ook op het voorkomen van uitval uit het onderwijs. In deze paragraaf worden de onderwerpen benoemd die in ieder geval in elke stad in de afspraken/agenda's/actieplannen zullen terugkomen (afhankelijk van de eigen situatie en met eigen accenten). Een groot deel van de benoemde activiteiten doen de G4 al; door ze hier te benoemen willen zij het belang van deze activiteiten in het kader van de thuiszittersaanpak benadrukken.

3.1 Intensivering aansluiting jeugdhulp op school

De G4 realiseren een dekkend netwerk en werken in bijna alle gevallen met jeugdhulpteams die ook op scholen actief zijn en deel uitmaken van de ondersteuningsstructuur van scholen. De G4 zorgen ervoor dat er duidelijke afspraken zijn over hoe Leerplicht, onderwijsondersteuning, jeugdgezondheidszorg en jeugdhulp elkaar versterken en dat deze actief worden gecommuniceerd. Op schoolniveau gebeurt dit via nauwe samenwerking in de vijfhoek school-Leerplicht-jeugdhulp-jeugdgezondheidszorg-samenwerkingsverband (van schoolbesturen).

De G4 spannen zich extra in voor naleving van deze afspraken en zorgen voor duidelijke routes waarbij indien nodig snel kan worden geschakeld naar een ander niveau om stagnaties te voorkomen. De samenwerkingsverbanden faciliteren en stimuleren scholen hierbij.

De G4 onderzoeken de mogelijkheden om op scholen met veel verzuim en uitval pilotsgewijs extra onderwijsondersteuning en jeugdhulp in te zetten. Bij (zorgwekkend) ziekteverzuim heeft ook de jeugdgezondheidszorg hierin een belangrijke rol.

3.2 Afstemming procedures

De G4 zorgen ervoor dat trage of bureaucratische procedures nooit de oorzaak zijn van thuiszitten. Alle partijen zorgen voor een tijdige en goede aansluiting van procedures en regelingen van deelprocessen, zoals toekenning van jeugdhulp of onderwijsondersteuning, leerlingenvervoer en inzet van Leerplicht. Alle partijen zorgen ervoor dat de relevante regelingen zo op elkaar aansluiten dat snel maatwerk mogelijk is en geen stagnaties optreden bij benodigde afstemming. De toekenning van leerlingenvervoer moet bijvoorbeeld niet leiden tot vertraging als een passende onderwijsplek is gevonden. De G4 zorgen ervoor dat snel (en waar nodig in overleg) knopen kunnen worden doorgesneden bij dreigende stagnatie en kijken naar mogelijkheden om de toeleiding naar gemeentelijke voorzieningen toegankelijker in te richten.

3.3 Scholen faciliteren bij verzuimaanpak en aanpak ziekteverzuim

De G4 gaan in het PO en VO scholen stimuleren en faciliteren om op schoolniveau de verzuimaanpak te verbeteren. De nadruk ligt hierbij op preventie en op een praktijkgerichte benadering: wat is effectief als verzuim zich voordoet? Wat is precies de reden achter het verzuim? Hoe ouders hierbij te betrekken? Dit moet leiden tot een vroegere signalering van verzuim en van mogelijk achterliggende problematiek. Leerplicht kan hierbij scholen ondersteunen als *critical friend*.

Extra aandacht voor ziekteverzuim is daar een belangrijk onderdeel van. Ziekteverzuim is geoorloofd verzuim, maar is vaak een signaal van achterliggende problemen en later verzuim en uitval. De school staat centraal in de aanpak. Daartoe overleggen Leerplichtambtenaren regelmatig met de

jeugdartsen over zorgwekkend ziekteverzuim. Doel daarvan is afspraken te maken over wie wanneer en hoe handelt bij ziekteverzuim dat als problematisch en risicovol wordt gezien. De samenwerkingsverbanden spreken met scholen en hun besturen af dat ook langdurig ziekteverzuim bij hen wordt gemeld. Hier moet een SMART definitie voor worden afgesproken.

Lopende de uitvoering hiervan verzamelen de G4 gegevens en plegen data-analyse over het ziekteverzuim en delen dat met scholen hun besturen en partners. Doel is in samenwerking te komen tot een zo gericht mogelijke inzet op preventie en aanpak van ziekteverzuim door zowel het onderwijs als Leerplicht: datagestueerd werken, signaleren, analyseren en bijsturen op aanpak.

3.4 Vrijstellingen art. 5 sub a

De G4 zorgen ervoor dat alle partijen goed geïnformeerd zijn over wat mogelijk is wat betreft het onderwijsaanbod en zorgaanbod voor kinderen en jongeren met speciale (medische) behoeften. Gemeenten en samenwerkingsverbanden lichten GGD-artsen, zorgcoördinatoren en IB-ers van scholen, zorgverleners en leerplichtambtenaren hierover voor. Partijen kunnen zo elkaar makkelijker vinden waar specifieke combinaties van onderwijs en zorg nodig zijn. Dit is met name van belang voor kinderen waarvoor ouders een vrijstelling aanvragen.

Leerplicht kent alleen een vrijstelling toe op basis van advies van een onafhankelijk arts of gedragsdeskundige. Deze deskundigen moeten goed bekend zijn met het actuele onderwijsaanbod of mogelijkheden voor nieuw te creëren, specifiek aanbod.

In aansluiting hierop zullen gemeenten bij elke aanvraag voor een vrijstelling het advies van het betreffende samenwerkingsverband inwinnen. De gemeenten zorgen ervoor dat dit opgenomen wordt in de werkprocessen van Leerplicht.² De G4 zullen tevens onderzoek doen naar mogelijke onderwijswensen van ouders van kinderen met een vrijstelling. Waar dat het geval is bekijken samenwerkingsverbanden en gemeenten gezamenlijk of een onderwijs-/zorgaanbod mogelijk is: in samenspraak tot een oplossing komen.

3.5 Afstemming bij inkoop jeugdhulp

Bij de inkoop van de jeugdhulp stemt de gemeente met het samenwerkingsverband de behoefte aan jeugdhulp af. Zo zorgen beide partijen dat er zowel voldoende onderwijsondersteuning als jeugdhulp beschikbaar is.

3.6 Versterking samenwerking met de justitiële keten

De stap naar de justitiële keten is een sluitstuk, maar in het kader van thuiszitten kan het preventief gebruikt worden (indien goed benut). De bevoegdheden van Leerplicht tot drang en dwang (proces verbaal) kunnen helpen om tot oplossingen te komen. Voorwaarde is dat deze bevoegdheden zorgvuldig, weloverwogen en ook tijdig worden toegepast.

De G4 zorgen voor structureel overleg met de justitiële partners (OM, Officier van Justitie en Raad van de Kinderbescherming) hierover. Wat betreft verantwoordelijkheden en bevoegdheden ligt het voor de hand dat gemeenten dit oppakken. De samenwerkingsverbanden hebben vooral de rol scholen te stimuleren tijdig verzuim te signaleren en te melden.

² Zie ook motie Grashoff: Tweede Kamer 2016-2017, 31 497, nr. 237.

Het doel van het overleg met de justitiële partners is wederzijdse verwachtingen benoemen en werkwijzen en afspraken aanscherpen. Dit betreft het voortraject van processen verbaal (inzet zorg of mediation, tijdige meldingen van verzuim, tijdige afstemming tussen OM en Leerplicht, verkorten van de doorlooptijden van processen verbaal en duidelijkheid over de daarvoor benodigde gegevens). Het gaat hier zowel om curatieve als preventieve inzet. Een proces verbaal kan bijvoorbeeld een drukmiddel zijn om een zaak in beweging te krijgen. Daarbij is het vooral belangrijk dat effectief wordt samengewerkt en dat gemeenten, samenwerkingsverbanden, scholen en de justitiële partners van elkaar leren. De G4 willen hierbij expliciet aandacht schenken aan wat hieruit geleerd kan worden voor preventie, zodat het meeste uiteindelijk aan de voorkant opgelost wordt.

4. Aansluiting op zwaardere en langduriger jeugdhulp

Naast preventie is ook een curatieve inzet nodig. De overkoepelende ambitie is snel toegankelijke en laagdrempelige zorg in het onderwijs te kunnen regelen. Het uitgangspunt hierbij is een integrale aanpak. Daar waar onderwijs leidend is, is er altijd toegang tot zorg. Waar zorg leidend is, is er ook altijd een vorm van onderwijs beschikbaar als dat maar enigszins kan, aansluitend bij de mogelijkheden van het kind of de jongere. Bij onderwijszorgarrangementen is altijd sprake van een integrale benadering: nauwe samenwerking van onderwijs en jeugdhulp is essentieel.

4.1 Inzet specialistische hulp

Gemeenten hebben een wettelijke taak om te voorzien in voldoende jeugdhulp. In sommige gevallen vormen wachtlijsten bij (onder andere) jeugd-GGZ, naast wachtlijsten in het onderwijs, de bottleneck bij de aanpak van thuiszitten. De G4 hebben de ambitie dat voor alle thuiszitters die deze zorg nodig hebben voldoende zorg tijdig beschikbaar is. Zij doen dat in nauw overleg en in samenwerking met de samenwerkingsverbanden. Het onderwijs wordt bij de inkoop die op het onderwijs betrekking heeft, betrokken. Waar dit nog niet gerealiseerd is, zorgt elke G4-gemeente voor een passende oplossing voor thuiszitters die dit nodig hebben.

De G4 hanteren hierbij het uitgangspunt dat niet-schoolgaan een bedreiging vormt voor de ontwikkeling van het kind/jongere (zie ook uitgangspunten in de inleiding). Met andere woorden: er hoeft geen sprake te zijn van acute onveiligheid of psychosociale crisissituatie, om niet toch snel de benodigde specialistische jeugdzorg te kunnen krijgen.

4.2 Overleg complexe casussen

Voor veel niet schoolgaande leerplichtige leerlingen volstaat een benadering waarbij Leerplicht, onderwijs en eventueel zorg samenwerken, op basis van hun reguliere werkprocessen. Voor een beperktere groep is dit niet afdoende en is gericht overleg noodzakelijk met jeugdhulp om samen tot oplossingen te komen. Hiervoor functioneren er binnen de G4 nu al specifieke overlegvormen om doorbraken te realiseren (taskforce, interventieteam, doorbraakoverleg, etc.). Daaraan nemen onder meer Leerplicht, zorgverleners, de Raad voor de Kinderbescherming en samenwerkingsverbanden deel.

De G4-gemeenten zullen deze overleggen versterken. De G4 beschrijven de toeleiding naar en de werkwijze van deze overleggen en zorgen voor de benodigde mandatering bij alle partijen om snel tot oplossingen te kunnen komen voor individuele gevallen. Dit maakt de aanpak gedeeld en effectief, partijen weten wat ze aan elkaar hebben. Zij zullen voortdurend aan kennisdeling doen.

5. Eenduidige registratie

Om te kunnen bepalen of de G4 de gewenste resultaten en uiteindelijk de hoofddoelstelling behalen is een eenduidige registratie een belangrijke voorwaarde. Op dit moment registreren gemeenten thuiszitters op woonplaats en samenwerkingsverbanden op schooladres. In deze paragraaf wordt uiteengezet hoe een eenduidige registratie er volgens de G4 uit moet zien en wat daarvoor nodig is. De definities van de doelgroep zijn beschreven in paragraaf 2.

De G4 willen een eenduidig registratiesysteem waarin zowel op inwoner van gemeente als op leerling op school/samenwerkingsverband kan worden geselecteerd. Vanuit de registratie kunnen gegevens verzameld en geanalyseerd worden ten behoeve van meerdere doelen. Dit alles draagt bij aan de hoofddoelstelling.

De G4 willen aanhaken bij de eenduidige registratie die al bestaat: het landelijk Verzuimloket dat door DUO wordt uitgevoerd. Door de samenwerkingsverbanden toegang te geven tot het Verzuimloket (inkijkfunctie) komen de thuiszitters eenduidig in beeld bij zowel de gemeente als de samenwerkingsverbanden.³

5.1 Randvoorwaarden

Om tot een eenduidige registratie te komen moet aan een aantal randvoorwaarden voldaan worden:

- Scholen moeten ondersteund worden bij het op de juiste wijze invullen van het Verzuimloket. Dit kan door hier op eenduidige wijze op aangesproken te worden door zowel de gemeente als de samenwerkingsverbanden, maar ook door het melden via het Verzuimloket zo in te richten dat het minder foutgevoelig is. Het systeem moet zo eenvoudig zijn dat administratieve lasten voor scholen minimaal zijn.
- Ook langdurig ziekten en schorsingen/verwijderingen zijn in beeld (bijvoorbeeld via het Verzuimloket). Zie ook paragraaf 7: 'Wat de G4 vragen van het Rijk'.
- Het werken met ijkmomenten. Op dit moment werkt de registratie via DUO/gemeente met informatie over aantallen per jaar en de registratie via samenwerkingsverband/Inspectie van het Onderwijs met ijkmomenten. Dit bemoeilijkt de onderlinge vergelijking en het formuleren van eenduidige doelstellingen, bovendien zegt de registratie over aantallen per jaar niets over de duur van het thuiszitten. De voorgestelde ijkmomenten zijn 1 november, 1 februari en 1 juni.
- Het privacy-aspect moet afdoende geregeld zijn voor het onderwijs.

5.2 Activiteiten

De rollen en activiteiten van de betrokken partijen zijn als volgt:

DUO/OCW:

- communiceert met en geeft feedback aan scholen over de wijze van in- en uitschrijvingen en verzuimmelden.

³ Nu is er een dubbele registratie voor scholen bij zowel DUO/gemeente als bij samenwerkingsverband/Inspectie van het Onderwijs.

School:

- meldt op een (administratief eenvoudige) wijze tijdig alle verzuim bij het Verzuimloket;
- verstrekt adequate gegevens voor Leerplicht en samenwerkingsverband;
- bepaalt tot welke groep de thuiszitter behoort en kan hierover signalen binnen de school afgeven;
- heeft een vanzelfsprekende melddiscipline ontwikkeld.

Leerplicht:

- heeft de thuiszitters van de scholen snel in beeld;
- brengt thuiszitters in bij overleggen die bijdragen aan een oplossing;
- brengt AV-ers tijdig in beeld;
- kan gelijk met het samenwerkingsverband afstemmen m.b.t. acties;
- beschikt over de juiste gegevens voor verdere actie.

Gemeente:

- kan op basis van de overzichten analyseren, trends en knelpunten ontdekken en beleid ontwikkelen of bijsturen.

Samenwerkingsverband:

- heeft de thuiszitters van de scholen snel in beeld;
- kan gelijk met Leerplicht afstemmen m.b.t. acties;
- kan samen met de gemeentelijke partners de school snel ondersteunen met mogelijkheden voor de thuiszitter;
- brengt thuiszitters in bij overleggen die bijdragen aan een oplossing;
- kan de thuiszitters bijhouden en hierover rapporteren;
- kan op basis van overzichten analyseren, trends en knelpunten ontdekken en beleid ontwikkelen of bijsturen.

6. Randvoorwaarde: borging privacy

Gegevens delen in de samenwerking is cruciaal om tot een goede uitvoering te komen. Daarbij moet de privacy van personen goed geborgd zijn. De G4 willen daarom helder krijgen wat wel en niet mogelijk is binnen de wet wat betreft het delen van persoonsgebonden informatie. Uitgangspunt is dat er mét ouders en kind/jongere gezocht wordt naar een passend aanbod van onderwijs en/of zorg. Dit uitgangspunt en het belang van het kind/de jongere en zijn of haar perspectief staan centraal bij het delen van informatie: wat heeft dit kind/deze jongere nodig om verder te komen, welke informatie is voor dat doel noodzakelijk om als samenwerkingspartners gegevens te delen en welke afspraken kunnen we daarover samen met ouders en kind/jongere maken?

De G4 maken de afspraak dat ze – wanneer ze tijdens de uitvoering van hun voortrekkersrol tegen knelpunten aanlopen op het gebied van privacy – deze met elkaar delen en, ze analyseren en zoeken naar bestaande oplossingen dan wel nieuwe oplossingen te ontwikkelen.

De G4 willen zoveel mogelijk gebruikmaken van wat door anderen voor dit doel al is ontwikkeld (knelpuntenanalyses, goede tips, goede voorbeelden, convenanten, instrumenten etc.).

6.1 Activiteiten

Door (o.a.) de VO-raad wordt n.a.v. een knelpuntenanalyse gewerkt aan procesplaten. De G4 zullen werken volgens deze procesplaten en nagaan of deze voldoende tegemoet komen aan de knelpunten waar zij tegenaan lopen bij gegevensuitwisseling.

7. Wat de G4 vragen van het Rijk

- **Meer gecombineerde zittingen**

Er is een kwaliteitsslag nodig in de wijze waarop het strafrechtelijke en civielrechtelijke proces de aanpak van thuiszitten en de achterliggende problematiek ondersteunt. De G4 vragen concreet aan het Rijk om zoveel mogelijk gecombineerde zittingen te organiseren wanneer een casus zowel in de strafrechtelijke als civiele keten speelt. De G4 vragen ook om de afhandeling hiervan zo spoedig mogelijk te laten verlopen, zodat de interventie meerwaarde heeft voor het oplossen van het thuiszitten.

- **Integraal toezicht Inspectie**

De aanpak van de G4 wordt ondersteund en versterkt als ook op rijksniveau onderwijs en jeugdhulp meer verbonden worden. Wij vragen concreet aan het Rijk om integraal toezicht op deze thuiszittersaanpak. In de preventieve aanpak is ook een rol weggelegd voor het Samenwerkend Toezicht Jeugd. De G4 vragen Rijk en Inspectie om niet alleen te kijken naar de opbrengsten in het onderwijs, maar ook naar wat de andere partners (Leerplicht, jeugdgezondheidszorg, jeugdhulp/aanvullende zorg) doen om leerlingen met een ondersteuningsvraag in staat te stellen onderwijs te volgen.

- **Facilitering gemeenten en samenwerkingsverbanden**

De aanpak van de G4 kan ook op stelselniveau verder worden ondersteund en versterkt. De G4 willen vanuit stevig partnerschap een klimaat scheppen waarin zij scholen nog meer kunnen stimuleren om *alle* kinderen en jongeren onderwijs te bieden. De G4 vragen concreet aan het Rijk om gemeenten en samenwerkingsverbanden (financieel) te faciliteren om, waar dat voor kinderen en jongeren met een grote zorgbehoefte mogelijk is, een vorm van onderwijs in de zorgsetting toe te kunnen voegen.

- **Toegang samenwerkingsverband tot DUO Verzuimloket.** De G4 verzoeken het Rijk om ook de samenwerkingsverbanden toegang te laten hebben tot het bestand van het DUO-Verzuimloket. Dit faciliteert het voeren van een eenduidige registratie door Leerplicht en de Samenwerkingsverbanden gezamenlijk.

- **Pilot registratie schorsingen/verwijderingen en langdurig zieken in Verzuimloket.** Voor een volledig overzicht is het belangrijk dat ook de schorsingen/verwijderingen en langdurig zieken (geoorloofd ziekteverzuim van meer dan vier weken) worden geregistreerd in het Verzuimloket. De G4 vragen het Rijk of hiervoor een pilot kan worden ontwikkeld door OCW en DUO waarbij tevens wordt onderzocht wat dit betekent voor de administratieve last voor scholen. Hierbij denken de G4 mee over de definiëring van wat onder ziek verstaan wordt (fysiek en psychisch).

Bijlage 1 – Resultaatschema

Voorstel schema resultaten per subcategorie niet-schoolgaande leerplichtige leerlingen.⁴

Thuiszitters in stad X	Ijkpunt 2014/2015		Ijkpunt nov/feb/juni 2015/2016		Ijkpunt Nov/feb/juni 2016/2017		Ijkpunt nov/feb/juni 2017/2018		Ijkpunt nov/feb/juni 2018/2019		Ijkpunt Nov/feb/juni 2019/2020	
	[< drie maanden]	[>drie maanden]	[< drie maanden]	[>drie maanden]	[< drie maanden]	[>drie maanden]	[< drie maanden]	[>drie maanden]	[< drie maanden]	[>drie maanden]	[< drie maanden]	[>drie maanden]
AV PO												
AV VO (waarvan x AV bij overstap VO-mbo)												
LRV PO												
LRV VO												
Totaal aantal niet schoolgaande leerplichtige leerlingen												
Totaal aantal in stad X woonachtige leerplichtigen												

⁴ Zie voor de definities paragraaf 2.1.

Aantal niet-schoolgaande leerplichtigen per 1000 leerlingen												
Vrijstellingen art 5 sub a, b, c												
Langdurig zieken												

Bijlage 2 – Routekaart

De G4 vinden de routekaart zoals ontwikkeld door Gedragswerk een goede algemene beschrijving van de werkwijze die zij willen toepassen. De G4 hebben daar nog een aantal aanvullingen op gedaan. Dit zijn de tien punten van de Routekaart met de G4-aanvullingen:

- 1) Tellen — Hoeveel thuiszitters zijn er? Zorg voor actuele en betrouwbare kwantitatieve gegevens over het aantal thuiszitters (zie ook paragraaf “1b. Eenduidige registratie”).
- 2) Volgen — Wat gebeurt er met de thuiszitters? Houd de kwantitatieve ontwikkeling van het aantal thuiszitters bij en volg ook de kwaliteit van het aanbod voor thuiszitters: zijn er voldoende passende alternatieven om schoolgang weer te stimuleren? Zijn flexibele combinaties van onderwijs en zorg mogelijk? Dit biedt de mogelijkheid om ontwikkelingen in de tijd te volgen en resultaten ook te vergelijken met andere samenwerkingsverbanden.
- 3) Kennen — Welke problematiek gaat er schuil achter thuiszitten? Analyseer de oorzaken, zoek in gezamenlijkheid steeds naar passend maatwerk en voer op basis van analyses het gesprek over de mogelijkheden om de preventieve aanpak te versterken en over de toereikendheid van het bestaande aanbod.
- 4) Tempo maken — Zorg dat procedures zo kort mogelijk zijn. Definieer eigen ambitieuze doelstellingen, aanvullend aan termijnen in wet- en regelgeving.
- 5) Communiceren — Zorg voor heldere communicatie. Met scholen, met jongeren, met ouders, met betrokken partijen. Wat ga je doen, waar vinden zij informatie, waar moeten zij zich ‘melden’, wie voert de regie, welke aanpak en procedures gelden in dit samenwerkingsverband?
- 6) De regie nemen — Maak per casus afspraken over wie de regie heeft. Dat is de partij die in deze casus het voortouw neemt en zich verantwoordelijk weet voor de voortgang.
- 7) Ontwerpen — Ontwerp een set van basisafspraken om de mogelijkheden voor schoolgang voor thuiszitters te bespreken. Maak ook duidelijke afspraken over routes en verantwoordelijkheden. Hierbij is onder meer aandacht voor:
 - wie het initiatief neemt/de regie voert;
 - waar de betreffende leerling geplaatst wordt en voor hoe lang;
 - onder welke voorwaarden de leerling geplaatst wordt;
 - hoe onderwijs en zorg gecombineerd worden aangeboden.

Leg de afspraken en de resultaten van elke stap vast (OPP/gezinsplan)

- 8) Een doorgaande lijn bouwen — Maak goede afspraken over een doorgaande leer- en ontwikkelingslijn van primair naar voortgezet onderwijs en betrek hierbij ook het mbo. Veel leerlingen in de eerste fase van het mbo zijn immers nog leer- en kwalificatieplichtig.

- 9) Samenwerken met regionale werkgevers — Een combinatie van leren en werken kan (potentiële) thuiszitters helpen hun schoolopleiding af te ronden. Samenwerking met regionale werkgevers brengt dit perspectief dichterbij.
- 10) Kwaliteitsbeleid voeren — Het voorkomen en oplossen van thuiszittersproblematiek vraagt veel deskundigheid. Maak afspraken over de wijze waarop de kwaliteit van medewerkers op peil blijft.